
Gewaardeerde verbonden prestaties

Over grip van gemeenteraden op verbonden partijen.

Stellingen

- Mijn gemeente heeft grip op verbonden partijen
- Wat doet u als uw college een zienswijze voorlegt voor overname AEB door HVC

HVC-model mogelijk onderdeel van oplossing problematiek AEB

11 september 2019

bron: www.hvcgroep.nl

Dienstverlening door verbonden partijen

- Argumenten voor taakuitvoering door verbonden partijen:
 - Efficiëntie productieproces
 - Schaalgrootte lokaal bestuur
- Organisation
 - Informele intergemeentelijke samenwerking
 - Formeel, via rechtspersonen
 - Publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen
 - Geassocieerde entiteiten: veelal contractrelaties, samenwerkingspartners
- Hoe verantwoording afleggen?
 - Consolidatie?
 - Andere oplossingen?

Consolidatie: Havenbedrijf Rotterdam

- IPSAS: consolidatie vereist:
 - Rotterdam bezit 70,83%
- Jaarstukken Gemeente Rotterdam
 - EV: € 1.082 bln
 - Begroting: € 3.846 bln
 - Positief saldo
- Jaarstukken HB Rotterdam
 - EV: € 3.810 bln
 - Omzet: € 707 mln
 - EBIT: € 293 mln
 - Winst: € 1.215 bln
- NL: Consolidatie verboden
- Wettelijke vereisten:
 - Paragraaf verbonden partijen
 - Vermeldt EV, winst en risico
 - Zienswijzeproces GRn
- Specifiek voor Rotterdam:
 - Rapportage Deelnemingen:

Consolidatie politiek relevant?

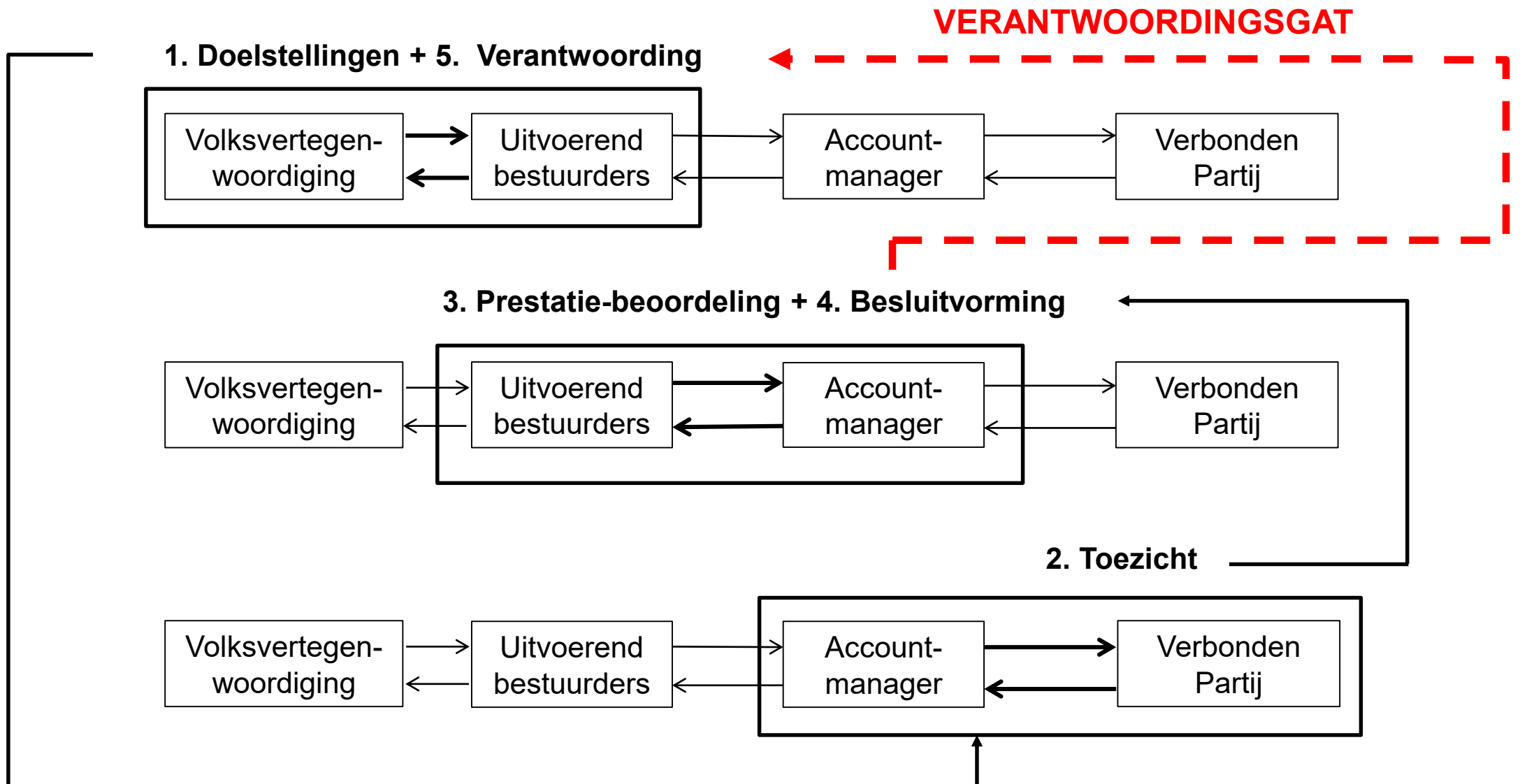

Onderzoeksprobleem

- **Gebrek aan grip** (Spicer, 2017; Ingram, 2017)
- **Meervoudig eigendom bemoeilijkt grip** (Raudla & Tammer, 2015; Voorn, van Genugten & van Thiel, 2017)
- **Niet elke dienstverlening leent zich voor prestatiemeting** (Sanderson, 2001; Pavel & Slavik, 2018; Boon, 2018)
- *Hoe is de gemeenteraad betrokken in het P&C proces van dienstverlening door verbonden partijen / samenwerkingspartners?*
 - Focus op interactie B&W en raadsleden
 - Verticaal verantwoordings proces (Bovens, 2007)
 - Resultaatbestemmings (eigenaren) perspectief (Balestri 2014)
 - Prestatie (opdrachtgever) perspectief (Bringselius, 2018)

Verantwoordingssysteem verbonden partijen

Bron: bewerking van de Kruijf et al., 2015

Eisen dienstverlening + bekostiging

Democratisch orgaan

Besluit over eigendom

5o
Besluit nieuwe opdracht

Domein collectief van gemeenten

1

Uitvoerend [beleids-portefeuille] politicus
Uitvoerend [eigenaren-portefeuille] politicus

4e

Opdrachtgever

Eigenaar

Dienstverlening binnen 'eigen' jurisdictie

Levensvatbaarheid organisatie

Dienstverlening
Effect

Klant	Financieel
Ontwikkeling	Interne organisatie

Beoordeling Maatschappelijke toegevoegde waarde
Beoordeling levensvatbaarheid

2

3e

3e

Beoordeling toegevoegde waarde dienstverlening

Gesprek met management

3o

Domein individuele gemeente

Kern onderzoeksaanpak

- Verkennende meervoudige case studie
- Cases: 25 grote gemeenten (deelname: 21+1)
 - G4 vervangen door middelgrote gemeenten uit die regio's
- Interviews:
 - Ambtenaren: financials en/of griffie
 - 1 context interview in Rotterdam
 - 1 context interview met raadslid (gelet op procedures in die gemeente)
- Documenten studie
 - Focus op proces in 2018
 - Jaarstukken 2017 Verbonden partijen en Gemeente
 - Begrotingsdocumenten 2019 Verbonden partijen en Gemeente

Bevindingen (1)

- **Proces:**
 - GRn: documenten vaak gespreid over meerdere raadsvergaderingen besproken (n=14)
 - Geen compact beoordelingsdocument van B&W voor alle GRn
 - Private verbonden partijen: agendering alleen ad hoc
 - Strategie
 - Media aandacht
 - Afbakening verbonden partijen:
 - Sommige gemeenten beoordelen alle netwerkpartners op risico-basis (n=5)
 - Meerendeel voldoet alleen aan de wettelijke kaders comply to legislation: zowel financieel als bestuurlijk belang
 - Nb: laatste is meer in lijn met consolidatie debat, maar gaat voorbij aan risico voor maatschappelijke toegevoegde waarde van de dienstverlening

Bevindingen (2)

- Oordelende uitspraken van college B&W in minder dan 30% GRn
 - Als het al gebeurt dan:
 - In inhoudelijk deel gemeentelijke jaarrekening
 - Bij zienswijze op begroting GR
 - Bij zienswijze op rekening GR voor zover die al bestaat
- Toelichtingen anders dan oordelend:
 - Bij vrijwel alle zienswijzen begroting GR
 - In ongeveer de helft van de gevallen in inhoudelijk deel gemeentelijke jaarrekening of begroting
- In incidenteel geval komen ook oordelen voor over verbonden partijen waar prestaties niet meetbaar zijn

Bevindingen (3)

- Praktijkvoorbeelden verbetering betrokkenheid gemeenteraden
- Vaak introductieprogramma's; focus op GRn
 - Regionale bijeenkomsten van raadsleden over verbonden partijen of een specifiek geval
 - Geformaliseerd: Drechttraad als AB van GR Drechtsteden (+ enkele experimenten)
 - Veelal informeel
 - Afzonderlijke raadscommissie verbonden partijen (n=1)
 - Gestructureerd afzonderlijk debat over verbonden partijen in een commissie (n=2)
 - Audit commissie of rekenkamercommissie adviseert
 - Werkbezoek gericht op beoordeling van functioneren van GR door gemeenteraad

Stellingen

- Het college moet een expliciet oordeel over functioneren van verbonden partij uitspreken
- Kleine gemeenten hebben niets te zeggen bij samenwerkingsverbanden
- Er moet meer wetgeving komen om de positie van gemeenteraden richting verbonden partijen te versterken
- Onze echte risico's zitten niet bij verbonden partijen: we moeten vooral ook naar contractpartners kijken

Ter inspiratie

- In programmadelen begroting scherp formuleren wat opdracht Verbonden Partij is
- Uitgangspuntennota (kadernota GR) afzonderlijk in gemeenteraad om strategie ruim voor begroting te bespreken
- Gedeelde verantwoordelijkheid voor zienswijzen: geef kleine gemeenten voortouw op een dossier
- Verbreding van bereik: samenwerkingspartners maken u ook kwetsbaar

Conclusie

- **Verantwoordingsgat bestaat**
 - Expliciet oordelen over prestaties komt weinig voor
 - Consolidatie-informatie is er wel, maar zonder oordelen blijft dat technische operatie
- **Discussie**
 - Lokale onderwerpen krijgen meer aandacht dan regionaal relevante thema's. Maar zelfs op lokaal niveau is oordeelsvorming zwak tot matig
 - Bereidheid om actief grip te krijgen op verbonden partijen:
 - Tijd en kennis als hinderpaal
 - Politieke en financiële relevantie
 - Gestructureerd aanbieden en bespreken documenten draagt bij aan overzicht

- Voor informatie:

- Johan de Kruijf: j.dekruijf@fm.ru.nl; johan.dekruijf@vreb.nl

